

Nr 305.

Av herr **Björkman, Gustaf Adolf**, och herr **Ekströmer**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönerreglering för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 271 till riksdagen angående lönerreglering för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter m. m. föreslås (sid. 151) beträffande avlönande av den icke-ordinarie lärarpersonalen vid de tekniska läroverken, att den extra ordinarie och extra lärarpersonalen erhåller samma löneställning som motsvarande personal vid de allmänna läroverken. För extra ordinarie och extra adjunkt föreslås sålunda 20 lönegraden. Timplärares avlöning skall i allmänhet bestämmas efter samma grunder, som föreslås i fråga om de allmänna läroverken. För undervisning i sådana specialämnen, vilka falla utanför de vanliga skolämnenas krets, förutsättes, att Kungl. Maj:t — liksom för närvarande är fallet beträffande all timpläraryavlönning vid tekniskt läroverk — skulle lämna Skolöverstyrelsen befogenhet att, inom ramen för tillgängliga medel och med hänsyn till tjänstgöringens omfattning och art, i varje särskilt fall bestämma timpläraryarnas avlöning.

Enligt bilaga F till förenämnda proposition (sid. 428) skulle extra ordinarie adjunkts totala begynnelselönen å t. ex. E-ort komma att uppgå till 5,482 kronor och slutlönen efter 12 år till 7,067 kronor. Begynnelselönen för extra adjunkt skulle bli 5,114 kronor och slutlönen efter 3 år 5,501 kronor. För närvarande utgår arvode till här avsedd personal med i medeltal 175 kronor per veckotimme och läsår. Därtill kommer tillfällig löneförbättring med, för E-ort, 25 %, dock högst 800 kronor samt dyrtidstillägg efter de grunder, som gälla för oreglerade verk. En extralärare med 24 veckotimmars undervisning åtnjuter för närvarande en avlöning av omkring 6,450 kronor. Enligt nu föreliggande förslag skulle en extralärare, som fyller villkoren för extra ordinarie adjunktsbefattning, först efter 9 års tjänstgöring nå upp till en extralärares nuvarande lönenivå. I ännu sämre ställning skulle de extralärare komma, som icke kunna bli extra ordinarie. För dem skulle lönerregleringen medföra en sänkning av nu utgående avlöning med omkring 1,336 kronor vid upp till 3 tjänstår samt med omkring 949 kronor vid 3 tjänstår och däröver. Missproportionen mellan nuvarande och föreslagna löner i detta fall synes innebära ett obilligt tillbakasettande av ifrågakommande lärarkår. Följderna härav bli desto betänkligare, som överbärande antalet av de vid de tekniska läroverken anställda icke-ordinarie lärarna torde få åtnöja sig med den avlöning, som skulle utgå till timplärare. Då det vid de tekniska läroanstalterna icke finnes några adjunkter skulle nämligen enligt de före-

slagna kompetenskraven för antagning till extra ordinarie eller extra lärare (sid. 47/48) i varje fall fordras lektorskompetens för extra ordinarie eller extra adjunkt i tekniskt läroämne. Det torde dock vara uteslutet att med de föreslagna löneförmånerna kunna i nämnvärd utsträckning förvärva icke-ordinarie lärarpersonal, vilken fyller behörighetsvillkoren för lektorstjänst. I fråga om förvärvande av lärare i teoretiskt grundläggande ämnen komma de tekniska läroverken nämligen till korta i konkurrensen med de allmänna läroverken på grund av längre lektionstid och i övrigt mera betungande tjänstgöring och då det gäller lärare i tekniska ämnen ha läroanstalterna att utstå en, särskilt under förhållanden liknande de nuvarande, övermäktig konkurrens från industrien.

De väsentligt högre löner, som industrien erbjuder tekniskt utbildad personal, ha redan med de nu till extralärare vid de tekniska läroverken utgående löneförmånerna visat sig i hög grad försvåra förvärvandet av kunniga ingenjörer till lärare i tekniska läroämnena. Endast tack vare den hittills förefintliga möjligheten att bereda sådana extralärare ökade löneförmåner genom att tilldela dem ett större antal undervisningstimmar har denna konkurrens icke helt omöjliggjort lärarrekruteringen. Denna möjlighet skulle enligt förslaget bortfalla, enär avlöningen skulle bli oberoende av tjänstgöringens omfattning inom intervallet 24—30 veckotimmar. Tillämpningen av dylika bestämmelser i förening med den våldsamma sänkningen av lönenivån skulle utan varje tvivel medföra allvarlig skada för den för landets näringsliv så betydelsefulla tekniska undervisningen. Den besparing för statsverket, som härvid skulle uppstå, är så obetydlig, att den icke i någon mån kan uppväga den bestående försämring av undervisningen, som måste förutses. I jämförelse med det belopp, varom löneregleringen i sin helhet rör sig, är den avsedda besparingen också av så ringa betydelse, att den icke kan anses nödtvungen.

Vad här anförts beträffande den tekniskt utbildade lärarpersonalen äger även sin tillämpning i avseende på den akademiskt utbildade. En adjunkts- eller lektorskompetent lärare i de allmänna teoretiska läroämnena kan icke förväntas finna något skäl, varför han icke skulle föredraga en anställning som extra ordinarie eller extra adjunkt vid ett allmänt läroverk före motsvarande tjänst vid tekniskt läroverk. Vid det förra är lektionstiden 45 minuter vid det senare 50 minuter. En tjänstgöring av 24 veckotimmar vid det senare motsvarar sålunda 26.5 timmar vid det förra. Därtill kommer, att undervisningen vid ett tekniskt läroverk som bekant är synnerligen forcerad och därtill upplagd efter en helt olika disposition av lärostoffet än vid de allmänna läroverken, till vilka dock vederbörande i de flesta fall förr eller senare bleve hänvisad för att få möjlighet till anställning som ordinarie. Befordringsmöjligheterna vid de tekniska läroverken äro nämligen synnerligen begränsade. Säkerligen skulle därför en allmän flykt av de mest kompetenta icke-ordinarie lärarna från de tekniska läroanstalterna bli följd, därest nu föreslagna lönevillkor bleve gällande. Dessa läroverk skulle därefter endast kunna påräkna sådana lärarkrafter, som icke kunde beredas plats vid

de allmänna läroverken, och en sådan utveckling bör så vitt möjligt är förebyggas.

Någon motivering i sak för den berörda lönesänkningen har icke förebragts. Däremot torde det tidigare hava ansetts föreligga fullgoda skäl för att de icke-ordinarie lärarna vid de tekniska läroverken från början erhållit och hittills fått behålla högre lön än motsvarande personal vid de allmänna läroverken. Det synes därför rent principiellt sett icke välbetänkt att nu, utan ingående prövning och utan att några på den tekniska undervisningens område sakkunniga ens blivit därom hörda, vidtaga en förändring av den relativa placeringen i lönehänseende, som kan medföra så allvarliga konsekvenser, som här blivit antydda, icke blott för den närmast berörda personalen utan — vad som ur samhällssynpunkt förefaller minst lika betänkligt — för det tekniska undervisningsväsendet.

Ett bibehållande av här ifrågakommande lärarkår vid åtminstone de avlöningsförmåner, som den för närvarande åtnjuter, synes därför vara i högsta grad angeläget. Detta låter sig desto lättare göra, som därigenom icke några berättigade intressen för andra kategorier av tjänstemän behöva åsidosättas. Härvid vore det givetvis en fördel, om för de icke-ordinarie lärarna vid de tekniska läroverken ändock kunde beredas anställningsformer motsvarande dem, som nu äro föreslagna av Kungl. Maj:t. Det synes dock oformligt att vid dessa läroverk inrätta befattningar för extra ordinarie och extra adjunkter, då några motsvarande ordinarie tjänster där icke finnas. Formellt sett och med hänsyn därtill, att icke-ordinarie lärare vid dessa läroverk ha att upprätthålla undervisning i alla avseenden motsvarande den, som åvilar ordinarie lektor, torde det finnas fog för att vid de tekniska läroverken anställa extra ordinarie och extra lärare, som i lönehänseende skulle i förhållande till lektorerna komma i jämförlig ställning med den, som extra ordinarie och extra adjunkt enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle få i förhållande till adjunkt. Om lektor placeras i 27 lönegraden, skulle alltså extra ordinarie och extra lärare vid tekniskt läroverk hänföras till 24 lönegraden. Med hänsyn till att adjunkterna föreslagits till placering i 23 lönegraden, torde det dock med tanke på rekryteringen av dessa tjänster vara välbetänkt, att den icke-ordinarie personalen vid tekniskt läroverk placeras i 23 lönegraden med begynnelselönen i 21 löneklassen.

Vid jämförelse mellan de löneförmåner, som därigenom skulle erbjudas denna personal, och de nuvarande framgår till exempel, fortfarande under antagande av en tjänstgöring omfattande 24 veckotimmar, att begynnelseinkomsten på E-ort, med omkring 190 kronor överstiger den nuvarande. Skulle tjänstgöringen omfatta exempelvis 28 veckotimmar, vilket för närvarande icke är ovanligt, skulle inkomsten, beräknad enligt nuvarande lönebestämmelser, uppgå till omkring 7,266 kronor. I dylikt fall skulle för de första tjänstgöringsåren en löneminskning uppkomma. En placering i 23 lönegraden med begynnelselönen enligt 21 löneklassen synes därför vara den lägsta, som bör ifrågakomma för såväl extra ordinarie som extra lärare vid tekniska läroverk, för så vitt dessa läroverk skola beredas möjlighet att i någon mån

bibehålla nuvarande standard på sin icke-ordinarie lärarkår. Detta är så mycket nödvändigare som särskilt genom tillkomsten av parallellavdelningar i stort antal undervisningen i sin helhet vid de tekniska läroverken kommer att upprätthållas av icke ordinarie lärare i ungefärligen samma omfattning som av ordinarie.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition i vad den berör avlönande av den icke-ordinarie lärarpersonalen vid de tekniska läroverken, besluta

dels att extra ordinarie och extra lärare vid sagda läroverk skola placeras i 23 lönegraden med begynnelselönen enligt 21 löneklassen

dels ock att dem åliggande undervisningsskyldighet skall vara densamma, som åligger lektor vid tekniskt läroverk.

Stockholm den 7 april 1937.

G. A. Björkman.

Ivar Ekströmer.
